

Elisa Laitala ja Saira Siivikko

PALAUTE OSANA SOITONOPETUSTA

Miten opettaja vaikuttaa palautteellaan?

PALAUTE OSANA SOITONOPETUSTA

Miten opettaja vaikuttaa palautteellaan?

Elisa Laitala ja Saira Siivikko
Opinnäytetyö
Kevät 2012
Musiikin koulutusohjelma
Oulun seudun ammattikorkeakoulu

TIIVISTELMÄ

Oulun seudun ammattikorkeakoulu
Musiikin koulutusohjelma, musiikkipedagogin suuntautumisvaihtoehto

Tekijät: Elisa Laitala ja Saila Siivikko

Opinnäytetyön nimi: Palaute osana soitonopetusta. Miten opettaja vaikuttaa palautteellaan?

Työn ohjaaja: Jouko Tötterström

Työn valmistumislukukausi ja -vuosi: kevät 2012 Sivumäärä: 36 + 1

Opinnäytetyömme tarkastelee palautetta soitonopettajan näkökulmasta. Käsittelemme lyhyesti myös arviointia, sillä se kuuluu olennaisesti myös palautteeseen. Työn tarkoituksena on selvittää, millainen palaute on oppilaan kannalta tehokkainta, sekä millaisia vaikutuksia palaute voi oppilaassa saada aikaan. Tutkimme myös, miten opettaja voi vaikuttaa palautetaitoihinsa ja miten hän voi kehittyä palautteen antajana. Työn tarkoituksena on myös kehittää omia palautetaitojamme sekä antaa neuvoja opettajiksi opiskeleville ja jo työelämässä oleville opettajille.

Tutkimus on tehty kirjallisuuden ja omien kokemusten pohjalta. Tutustuimme monipuolisesti opettajuutta, arviointia ja palautetta käsitteleviin teoksiin. Lisäksi teimme musiikinopiskelijoille palautekyselyn, jonka tarkoituksena oli koota erilaisia kokemuksia ja näkemyksiä palautteesta ja palautetilanteista. Kirjallisuuden pohjalta olemme koonneet palautteesta ja arvioinnista teorian tietoa, jonka rinnalla käytämme keräämiämme kokemuksia esimerkkeinä käytännön tilanteista.

Tutkimustuloksena selvisi, että opettajalla on suuri vastuu palautteen antajana, sillä palautteen ja arvioinnin tärkein tehtävä on tukea ja edistää oppimista. Opettajan tulee tiedostaa omat palautetaitonsa ja -menetelmänsä, jotta palaute palvelisi oppilasta ja oppimista kaikkein parhaiten. Kannustavalla ja rakentavalla tavalla annettu palaute vahvistaa oppilaan motivaatiota ja itsetuntoa. Kehittyäkseen palautteen antajana opettajan tulee tarkkailla omaa toimintaansa ja sitä ohjaavaa arvomaailmaansa, jotta saisi selville, mitkä asiat kaipaavat kehitystä. Palautetaidoissa voi kehittyä koko ajan, yksi osa-alue kerrallaan.

Asiasanat: palaute, arviointi, vuorovaikutus, motivaatio, itsetunto

ABSTRACT

Oulu University of Applied Sciences
Degree Programme of Music, Option of Music Pedagogue

Authors: Elisa Laitala and Saila Siivikko

Title of thesis: Feedback as Part of Instrument Teaching. How a teacher can affect with his/her feedback.

Supervisor: Jouko Tötterström

Term and year when the thesis was submitted: Spring 2012

Number of

pages: 36 + 1 *appendix*

The aim of this study concentrates on feedback from a piano teacher's point of view. Furthermore, evaluation is also studied because it is an essential part of feedback. The purpose of the thesis was to study what kind of feedback is the most effective and useful for pupils and how the feedback may affect. The study also includes how teachers might improve their skills on giving feedback. The goal was to improve our own feedback skills, too. The objective of this thesis was to give advice and tools for students studying pedagogy and for teachers already in profession.

The study is done by reading literature and the data is also based on our own teaching experiences. A varied amount of books were studied on teaching, evaluation and feedback. Moreover, a questionnaire was made for students of music to gather different experiences on feedback. On the basis of the literature information on feedback and evaluation is compiled. The material of the questionnaire is used as examples of practical situations.

As a result it was discovered that the teacher has a big responsibility on giving feedback because the main purpose of feedback and evaluation is to support and improve learning. The teachers must become aware of their methods and skills in giving feedback so that it gives the best support for students and learning. With the help of encouraging and constructive feedback a teacher may strengthen a pupil's motivation and self-esteem. To develop feedback skills teachers should observe their actions and values guiding them. When being aware of their skills teachers will know the needs of improvement. The feedback skills can be developed step by step.

Keywords: feedback, evaluation, interaction, motivation, self-esteem

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	6
2 PALAUTE	8
2.1 Positiivinen ja negatiivinen palaute	8
2.2 Rakentava palaute	10
3 ARVIOINTI	12
3.1 Millaista on hyvä arviointi?	13
3.2 Millainen on hyvä arvioija?	14
3.3 Itsearviointi	15
4 OPETTAJA PALAUTTEEN ANTAJANA	17
4.1 Opettajan ammattietiikka	17
4.2 Vuorovaikutus ja viestintä	19
4.3 Tunti- ja tutkintopalaute	19
4.4 Millaisia ongelmia opettaja voi kohdata palautetilanteissa?	20
5 PALAUTTEEN VAIKUTUS OPPILAASEEN	23
5.1 Motivaatio	23
5.2 Itsetunto ja minäkäsitys	25
5.3 Musiikinopiskelijoiden kokemuksia tunti- ja tutkintopalautteesta	26
6 MITEN KEHITTYÄ PALAUTTEEN ANTAJANA?	29
6.1 Millaista on hyvä ja rakentava palaute?	29
6.2 Käytännön vinkkejä	32
7 POHDINTA	33
LÄHTEET	36
LIITTEET	

1 JOHDANTO

Pohdimme usein, millä tavoin voisimme tulevana pianonsoiton opettajina vaikuttaa palautetaitoihimme. Osana opintojamme oli pianodidaktiikka, johon sisältyi soittotuntien ja tutkintojen seuraaminen. Tutkinnoissa saimme seurata myös palautetilannetta. Tämä herätti keskustelua erilaisten palautetilanteiden jälkeisistä tunnelmista: olisimmeko itse tehneet palautteen antajina jotain toisin? Erityisesti niin sanotusti huonojen palautetilanteiden jälkeen jäimme pohtimaan, millä tavoin palaute vaikuttaa oppilaaseen. Juuri nämä seikat lisäsivät kiinnostustamme perehtyä palautteeseen ja sen vaikutuksiin tarkemmin.

Selvitämme kirjallisuuden pohjalta, mitä palaute ja arviointi ovat. Valitsimme työhömmme opettajan näkökulman, sillä juuri opettaja voi eniten vaikuttaa palautetilanteisiin. Lähestymme aihetta pitkälti käytännön näkökulmasta, sillä koemme, että aiheen tarkastelu tästä näkökulmasta palvelee meitä omassa työssämme parhaiten. Pohdimme myös sitä, miten palaute vaikuttaa oppilaaseen. Tätä varten teimme musiikinopiskelijoille kyselyn, jossa he saivat kertoa kokemuksiaan ja tunnelmiaan palautetilanteista. Kysyimme myös, millaisen palautteen he ovat kokeneet hyödylliseksi opinnoissaan.

Ensimmäiseksi käsittelemme palautetta ja arviointia yleisesti. Tutkimme, mitä palaute on. Käsittelemme arviointia selvittämällä, millaisia ominaisuuksia hyvällä arvioinnilla ja arvioijalla on. Edellä mainitut asiat johdattivat meitä pohtimaan tarkemmin opettajuutta: Miten ammattietiikka ja vuorovaikutus liittyvät palautteen antoon? Miten tunti- ja tutkintopalaute eroavat toisistaan? Millaisia vaikeuksia opettaja voi kohdata palautetilanteissa?

Tutkimme palautteen vaikutuksia oppilaaseen, hänen motivaatioonsa ja itsetuntoonsa. Käytämme kyselyn aineistoa lähteenä kirjallisuuden rinnalla ja pohdimme esimerkkien kautta erilaisia palautetilanteita.

Lopuksi pohdimme, miten opettaja voi kehittyä palautteen antajana. Tarkastelemme, mihin asioihin opettajan tulee palautetta antaessaan kiinnittää huomio-

ta. Esittelemme myös musiikinopiskelijoiden näkemyksiä palautteesta. Hyvät palaute- ja arviointitaidot kuuluvat opettajan arkeen, eikä niistä voi koskaan puhua liikaa. Koskaan ei voi olla täysin valmis, vaan aina on jotain opittavaa.

2 PALAUTE

Yksi tärkeimpiä asioita opetustyössä on palautteen antaminen. Palaute antaa kuvan ihmisestä toisten näkemänä ja kokemana. Se voi tuoda esiin tiedostamattomia asioita ja uusia näkökulmia. Palautteen tarkoitus on auttaa oppilasta kehittymään työskentelyssään, ja sen avulla oppilaalla on mahdollisuus kasvuun ja kehittymiseen. Usein käytettyjä termejä palautteesta ovat positiivinen, negatiivinen ja rakentava palaute. Positiivinen palaute on myönteistä, kannustavaa ja rohkaisevaa. Negatiivinen palaute keskittyy kielteisiin asioihin, ja se voi pahimmillaan olla selvää haukkumista. Rakentava palaute on korjaavaa ja kehittäväällä tavalla kriittistä. Se keskittyy myös oppilaan onnistumisiin. (Rasila & Pitkonen 2009, 5–6.)

Palaute tarjoaa virikkeitä ajattelulle ja keskustelulle. Se auttaa sekä palautteen antajaa että vastaanottajaa näkemään asioita myös toisesta näkökulmasta. Samalla se auttaa myös ymmärtämään erilaisuutta ja yksilöllisyyttä. (Ranne 2006, 23–24.) Opettajan tulee kuitenkin muistaa palautetta antaessaan keskittyä oppilaan sijasta hänen suorittamaansa asiaan. Tällaisessa tilanteessa iällä, sukupuolella, arvomaailmalla tai kulttuurilla ei saa olla merkitystä. Opettajan on silti huomioitava oppilaansa yksilöllisyys palautteenantotapaa valitessaan. Jotkut oppilaista voivat olla herkempiä kuin toiset, jolloin samanlainen palautetyyli ei sovi kaikille.

2.1 Positiivinen ja negatiivinen palaute

Kuten edellä mainittiin, positiivinen palaute on myönteistä, kannustavaa ja rohkaisevaa. Sen voimalla jaksamme tavoitella seuraavalla kerralla yhtä hyvää tai jopa parempaa suoritusta. Se myös kasvattaa oppilaan itsetuntoa ja itseluottamusta. (Rasila & Pitkonen 2009, 12.) Opetustilanteessa positiivinen palaute on tärkeä motivaation lähde. Pienet, kannustavat asiat, esimerkiksi ”kaunis sointi” tai ”hyvä legato” voivat merkitä oppilaalle paljon. Ilman positiivista palautetta oppilas saattaa jäädä epä tietoiseksi siitä, tekikö hän työnsä oikein.

Pruuki (2008, 59) toteaa, että positiivisen palautteen antaminen on huomattavasti riskittömämpää kuin kriittisen palautteen esittäminen. Oppilaan kehuminen saattaa kuitenkin joillekin opettajille tuottaa vaikeuksia. Negatiivisen palautteen antaminen on monille vaikeaa, sillä toisen mieltä ei haluta pahoittaa. Palautteen antajalla saattaa olla myös pelko siitä, millaisen reaktion negatiivinen palaute vastaanottajassa synnyttää. Negatiivisen palautteen saaminen saattaa kuitenkin motivoida enemmän kuin se, ettei palautetta anneta ollenkaan. Kielteistä palautetta kannattaa antaa harkiten, mieluiten kahden kesken. Palautteen suunnittelu on tärkeää erityisesti arkoja asioita käsitellessä. (Rasila & Pitkonen 2009, 10.) Vuorinen (1993, 61) esittelee kirjassaan Thomas Gordonin ohjeen kriittisen palautteen antamiseen. Ohjeessa on kolme osaa, joista ensimmäinen on havainto käyttäytymisestä, eli palautteen antaja kertoo, mikä on ongelman aiheuttaja. Toisessa vaiheessa kerrotaan, mitkä ovat käyttäytymisen seuraukset ja lopuksi ilmaistaan, millaisia tunteita oppilaan käyttäytyminen herättää.

Kielteistä palautetta annettaessa on hyvä korostaa puutteiden väliaikaisuutta ja tarkkarajaisuutta kiinnittämällä huomiota kielelliseen ilmaisuun. Tarkoitus on korostaa asioiden prosessiluonnetta ja muuttuvuutta. Hyviä ilmaisuja ovat esimerkiksi *nyt, tällä hetkellä, silloin, juuri nyt ja siinä tilanteessa*. Painottamalla asioiden prosessiluonteisuutta sekä tekojen ja osaamisen tasoa oppilas voi ymmärtää, että asioihin ja taitoihin on mahdollista vaikuttaa ja niitä voi parantaa. (Ranne 2006, 80–81.) Rasilan ja Pitkosen (2009, 28–29) mukaan negatiivinen palaute on hyvä aloittaa kysymyksen muodossa. Tällöin oppilas saa kertoa oman näkemyksensä. Se on hyödyllistä myös silloin, kun palautteen antaja ei itse ole varma tapahtuneesta. *Miksi*-kysymystä on syytä käyttää harkiten, sillä se koetaan usein syyttäväksi.

Pruukin (2008, 60) mukaan tulisi muistaa, että palautteen antaja voi usein antaa enemmän palautetta kuin toinen voi ottaa vastaan. Tällöin on huomioitava, ettei sano kaikkea, mitä tulee mieleen. Etenkin negatiivisen palautteen tulisi olla tarkoituksenmukaista, sillä siihen suhtaudutaan yleensä voimakkaammin kuin positiiviseen palautteeseen. Palautteen antajan on hyvä miettiä myös omaa asen-

nettaan: onko tarkoitus auttaa oppilasta eteenpäin vai osoittaa omaa erinomaisuuttaan?

2.2 Rakentava palaute

Rakentavalla palautteella on kaksi tärkeää ominaisuutta: palaute kohdistuu vain henkilön suoritukseen sekä tiettyyn tapahtumaan tai hetkeen. Usein käytetty termi rakentavan palautteen yhteydessä on *hampurilaismalli*, jonka ideana on antaa ensin palautetta asioista, jotka ovat hyvin tai erinomaisesti. Seuraavaksi käsitellään asioita, joissa on kehittämisen varaa ja lopuksi palataan positiivisiin asioihin. Kehitettävät asiat tulisi ilmaista pohtivaan sävyyn. Ongelmakohtien osoittelun ja virheiden luetteloinnin sijaan tulisi antaa kehittämis ehdotuksia. (Pruuki 2008, 60.) Korjaavan palautteen annossa on tärkeää rakentava henki, neuvova sävy ja vilpitön halu auttaa toista kehittymään (Ranne 2006, 79).

Kuten negatiivisessa palautteessa, myös rakentavassa palautteessa kannattaa kiinnittää huomiota kielellisiin yksityiskohtiin, esimerkkeinä sanat *ja* sekä *mutta*. *Ja*-sanalla yhdistetyt lauseet ovat usein ihmisten mielessä samanarvoisessa asemassa, jolloin sekä myönteinen että korjaava palaute ovat yhtä merkittäviä. *Mutta*-sanalla on puolestaan taipumus korostaa sen jälkeen tulevaa asiaa enemmän. Esimerkiksi kritiikkiosuutta voidaan painottaa sanomalla se *mutta*-sanana jälkeen. Toinen kielellinen esimerkki on ero tavoitekielen ja välttämiskielen välillä. Tavoitekielessä huomio suuntautuu siihen, mitä tavoitellaan. Tätä tappaa suositaan enemmän korjaavassa palautteessa. Välttämiskielessä pääpaino on sillä, mitä vältetään. Yksilöllisyys kuitenkin lopulta määrää, kumpaa näistä kannattaa käyttää. Toiset motivoituvat paremmin siitä, mitä pitää välttää, ja toiset taas motivoituvat tavoitteesta. (Ranne 2006, 80–82.)

Aallon (2002, 99) mukaan korjaava palaute on välttämättömyys, jota ilman emme voi sanoa kunnioittavamme ihmistä, joka on vastuullinen, oppiva ja kehittyvä olento. Tavoitteena korjaavaa palautetta annettaessa on saada oppilas huomaamaan virheensä ja korjaamaan ne omasta tahdostaan, eikä vain opettajalta saadun käskyn vuoksi. Korjaavaan palautteen antaminen ei ole vain oppilaan

oppimisprosessi, vaan myös palautteen antajalla on mahdollisuus kasvaa ihmisenä. Palautteen antaja ei ole koskaan täysin oppinut, vaan jokainen palautetilanne on oppimiskokemus. (Aalto 2002, 105.)

3 ARVIOINTI

Arviointi on jonkin kohteen arvon määrittämistä. Sen tärkein tehtävä on tukea ja edistää oppimista sekä opettamista. (Koppinen, Korpinen & Pollari 1999, 8.) Arvioinnin avulla voidaan selvittää, missä määrin oppilas etenee asetettujen tavoitteiden suuntaan, ja missä määrin hän on saavuttanut ne. Tavoitteita asettaessaan opettajan on pohdittava arviointia, jotta se on sopusoinnussa tavoitteiden kanssa. Opettajan tulisi keskustella myös oppilaan kanssa opintojen tavoitteista ja arvioinnista, koska oppilaalla on oikeus tietää, kuka arvioi ja millä perusteella. (Pruuki 2008, 56–57.) Vuorovaikutusta ei ole pelkästään oppilaiden kanssa vaan arvioinnista keskustellaan myös kollegoiden kesken (Atjonen 2007, 201.)

Arviointitilanteessa toteutetaan arvioinnin eri tehtäviä, joita ovat esimerkiksi toteamis-, motivoimis-, ohjaus- ja ennustamistehtävät. Toteamistehtävän tarkoitus on selvittää oppilaan tietojen ja taitojen nykytilanne. Sen perusteella opetus on mahdollista toteuttaa niin, että se sopii juuri kyseiselle oppilaalle. Arvioinnin motivoivan tehtävän tulee olla kannustavaa ja luottamuksellista, sillä se voi pahimmassa tapauksessa heikentää oppilaan motivaatiota. Sen tulisi korostaa oppilaan jo olemassa olevia mahdollisuuksia. Arviointikriteereissä on otettava huomioon oppilaan sen hetkinen tilanne. Ohjaustehtävä on arviointitehtävistä tärkein, sillä se tarjoaa ideoita monipuoliseen kehittymiseen. Tämä edellyttää kuitenkin sitä, että palaute annetaan rehellisessä ja kannustavassa hengessä. Palautteesta olisi hyvä laatia tiivistelmä, josta sekä oppilas että opettaja voivat suunnitella jatkoa. Arvioinnin neljännessä tehtävässä pyritään ennustamaan oppilaan tulevaa osaamista ja kehitystä. (Hätönen & Romppanen 2007, 10–12.) Vuorisen (1993, 62) mukaan ennustamistehtävästä saaduilla tiedoilla oppilasta voidaan auttaa tekemään esimerkiksi jatko-opintoja koskevia ratkaisuja.

Arviointi ei ole arvoista vapaa käsite (Atjonen 2007, 30). Opettaja suorittaa arviointia omien arvojensa pohjalta. Hänen tulee tiedostaa omat ajatuksensa ja arvonsa ihmisestä ja oppimisesta. Arvioinnin edellytyksenä on, että opettaja tuntee oman persoonallisen ja ammatillisen identiteettinsä. (Stenberg 2011, 111.)

Arvioinnissa ensisijainen valta ja vastuu ovat opettajalla. Tällöin opettajan tulisi myös pohtia omia arviointimenetelmiään, jotta hänen arviointinsa olisi mahdollisimman rehellistä ja eettistä, ja ettei siitä muodostuisi oman vallankäytön välinettä. Vastuullinen opettaja ymmärtää myös arvioida ratkaisujensa seurauksia ja vaikutuksia oppilaaseen. (Atjonen 2007, 171–172.)

3.1 Millaista on hyvä arviointi?

Arvioinnin perustana on ihmiskäsitys, joka on yksilön tai yhteisön näkemys siitä, millainen ihminen on, ja mikä on ihmisen olemus sekä asema suhteessa muihin ja ympäristöönsä. Arvioitaessa tulisi ottaa huomioon seuraavat kolme tärkeää kohtaa, jotka Atjosen mukaan ovat: ”1. Jokainen ihminen on arvokas, korvaamaton ja ainutkertainen. 2. Kaikki ihmiset ovat samanarvoisia. 3. Ihminen on yhteisöllinen olento, jonka elämä saa täyden merkityksen vain suhteessa toisiin ihmisiin.” Näiden lisäksi tulisi myös pohtia arviointimenetelmiä, jotka opettaja tekee tietoisesti tai tiedostamattaan ihmiskäsityksensä pohjalta. (2007, 69.)

Hyvä arviointi on oikeudenmukaista ja johdonmukaista. Oikeudenmukaisen arvioinnin lähtökohtana on oppilaan iän ja kehitysvaiheen sekä opetuksen huomioon ottaminen. Epäoikeudenmukainen arviointi saattaa aiheuttaa oppilaassa häpeän tunnetta, joka voi vaikuttaa itsetuntoon ja motivaatioon. Johdonmukainen arviointi on pysyvää ja ennakoitavaa, jolloin oppilas on tietoinen tavoitteistaan ja siitä, miten ne voidaan saavuttaa. Jos arviointi on epäjohdonmukaista, se saattaa hämmentää oppilasta. Opettajan tulee arvioida sitä, mitä aikoo arvioida (validiteetti). Jos opettaja aikoo arvioida esimerkiksi oppilaan soittotekniikkaa, tulee hänen tietää, mitä se on, ja miten sitä voi arvioida. Tämän lisäksi opettajan tulee arvioidessaan ottaa huomioon, että oppilaalla on ollut mahdollisuus oppia ja sisäistää opetettavat asiat. Arvioinnista tulee helposti vallankäyttöä ja simputusta, jos tämä ehto ei täyty. (Koppinen, Korpinen & Pollari 1999, 32–33.)

Luvun alussa mainitsimme, että oppilaalla on oikeus tietää arvioinnin perusteet, ja sen tulee olla linjassa opetussuunnitelmassa ilmaistujen tavoitteiden kanssa.

Arvioinnin on tärkeää olla avointa, eikä siihen saa sisältyä piilotavoitteita tai ilkeitä yllätyksiä. (Atjonen 2007, 35.) Opettajan on arvioidessaan pyrittävä välttämään kontaminantteja eli arvostelukohteeseen liittymättömiä tai epäolennaisia asioita. Esimerkiksi oppilaan hiusten pituudella tai vanhempien koulutustasolla ei saa olla vaikutusta arvosanaan tai palautteeseen. Koska arvioinnin tulisi olla avointa ja oikeudenmukaista, on oppilaalla oltava mahdollisuus keskustella arvioinnista ja sen pulmakohdista arvioitsijan tai opettajan kanssa. Mikäli arvioitsija tai opettaja ei ole halukas keskustelemaan tekemistään virheistä tai ei osoita kiinnostusta oppilaan omia näkemyksiä kohtaan, tulee oppilaalle tunne siitä, että arviointi on epäoikeudenmukaista. (Koppinen, Korpinen & Pollari 1999, 20, 33, 35.)

Opettajan on arvioidessaan muistettava, että arvioinnin tärkein motiivi on oppimisen tukeminen ja opetusjärjestelyjen sekä oppilaan oppimistapojen kehittäminen (Koppinen, Korpinen & Pollari 1999, 33, 37). Tämän lisäksi onnistunut arviointi lisää motivaatiota, mikä auttaa oppilasta suunnittelemaan oppimistaan pitkällä tähtäimellä eikä vain tutkintoja tai esiintymisiä varten (Atjonen 2007, 35). Jotta arvioinnista olisi oppilaan kehityksen kannalta mahdollisimman paljon hyötyä, se ei saisi muodostua irralliseksi ja rutiininomaiseksi puuhasteluksi. Sen täytyy olla aito osa opetustyötä. (Stenberg 2011, 108.)

3.2 Millainen on hyvä arvioija?

Jotta arviointi olisi mahdollisimman hyvää ja monipuolista, tulisi opettajan kiinnittää huomiota siihen, millaisia ominaisuuksia hyvällä arvioijalla tulisi olla. Hyvä arvioija on aidosti kiinnostunut arvioitavasta ja hyväksyy vilpittömästi arvioitavan kehittymisen. Hän kykenee asettumaan toisen asemaan ja osaa keskustella niin pienistä kuin syvällisemmistäkin asioista. Hyvä arvioija on myös tietoinen arviointiansa rajallisuudesta ja mahdollisista virhearvioinneista. Hän hyväksyy oman muuttumisensa ja on valmis kehittymään ja kehittämään arviointitaitojaan. (Koppinen, Korpinen & Pollari 1999, 35.)

Hyvän arvioijan yksi tärkeä ominaisuus on Atjosen (2007, 211–216) mukaan autonomia, jolla tarkoitetaan toisista riippumatonta itsemääräämiskykyä. Autonominen arvioija ei toimi rutiininomaisesti tai velvollisuudesta muiden mielipiteitä tai käskyjä kohtaan. Autonomia ei ole kuitenkaan mahdollista ilman vuorovaikutussuhdetta. Koska autonomia syntyy suhteessa toisiin ihmisiin, tulee arvioijalla olla myös kyky kuunnella, tehdä kysymyksiä ja aistia ilmapiirin sosiaalisia viestejä. Tätä Atjonen (2007, 214) kutsuu suhteessa olon kyvyksi. Arvioijan tulisi kiinnittää huomiota siihen, ettei syvenny liikaa oppilaan asemaan, muttei toisaalta tarkastele sitä liian etäältä.

Sekä opettajan että arvioijan tärkeäksi ominaisuudeksi Atjonen (2007, 215) mainitsee itsensä ylittämisen kyvyn, jolla tarkoitetaan tietystä itsekeskeisyydestä luopumista. Opetus- ja arviointityö voidaan ajatella jonkinlaisena palvelutyönä, jolloin oppilaan kehitys tulee olla opettajan ensisijaisena mielenkiinnon kohteena. Epäitsekkäs opettaja haluaa pyyteettömästi auttaa oppilastaan ilman oman edun tavoittelemista. (Atjonen 2007, 216.)

3.3 Itsearviointi

Itsearviointilla tarkoitetaan ihmiseen itseensä tai hänen omaan toimintaansa kohdistuvaa arviointia. Itsensä ja oman toimintansa tunteminen on edellytys jatkuvalla kehitykselle. Itsearviointi on itseohjautuvuuden, itsensä johtamisen ja elämänhallinnan perusta. Itsearviointitaito voi näkyä esimerkiksi siinä, että tunnistaa omat rajansa, ottaa saamastaan palautteesta opiksi sekä vastaa toiminnastaan itse eikä siirrä vastuuta muille. Tämä taito voi kehittyä toisilta saadun palautteen tai kannustavan esimerkin, myönteisten kokemusten sekä virheiden yhteisen analysoinnin avulla. (Hätönen & Romppanen 2007, 17–18.)

Opettajan on arvioitava itseään ja opetustaan jatkuvasti kehittyäkseen. Itsearviointin avulla hänen on mahdollista huomata työnsä onnistumiset ja heikkoudet sekä löytää työnsä kehitymis- ja kehittämismahdollisuudet. Opettajan omaan persoonaan kohdistuva itsearviointi on tärkeää omien vallankäyttö- ja suhtautumistapojen tunnistamiseksi. Lisäksi pohdiskelevan itsearviointin kautta opetta-

ja voi löytää myös omat vahvuutensa, joiden avulla hän voi kehittää itseään, työtään ja arviointiaan. Opettajan on helpompi huomata oppilaansa kehittymismahdollisuudet, kun hän on tietoinen omista vahvuuksistaan. (Koppinen, Korpinen & Pollari 1999, 94, 97–98.)

Oppilaasta voi itsearvioinnin avulla kehittyä itsenäinen ja vastuullinen oppija. Arvioinnin tulisi kohdistua oppilaan omaan oppimiseen ja opiskelutekniikkaan. Tämä edellyttää sitä, että oppilas tietää arviointikriteerit sekä työn sisällöt ja tavoitteet. Oppilaan itsearviointi voi kuitenkin olla hankalaa, sillä hän muodostaa usein käsityksen oppimisestaan ja osaamisestaan opettajalta saadun palautteen kautta. Joskus opettaja saattaa jättää kertomatta oman osuutensa epäonnistumiseen, jolloin oppilaan tieto omista taidoista vääristyy. Opintojen aikana oppilaan olisi hyvä pohtia itselleen asettamia tavoitteita yhdessä opettajansa kanssa, jolloin hän oppii näkemään menestymistään tukevat ja estävät asiat sekä seuraamaan niitä omatoimisesti. (Koppinen, Korpinen & Pollari 1999, 84–86, 88–89.)

4 OPETTAJA PALAUTTEEN ANTAJANA

Opettajuuden taustalla ovat opettajan omat arvot, ihmiskäsitys ja oppimiskäsitys. Lisäksi opettaja tekee työtään persoonallaan. Nämä seikat vaikuttavat siihen, miten hän suhtautuu opettamiseen ja kasvatukseen. Opettajan on hyvä tarkastella, millainen arvomaailma on hänen ajattelunsa ja toimintansa taustalla, sillä ne pedagogiset valinnat, joita hän työssään tekee, pohjautuvat juuri näihin arvoihin. Mitä paremmin opettaja tiedostaa työhönsä vaikuttavat arvot ja uskomukset, sitä paremmin hän kykenee perustelemaan opetuksensa periaatteita. (Stenberg 2011, 12, 20.)

Edellä mainitut asiat eivät vaikuta ainoastaan itse opettamiseen, vaan myös siihen, miten opettaja antaa palautetta. Kun opettaja näkee oppilaansa ainutkertaisena oppijana ja tasavertaisena ihmisenä itsensä kanssa, muodostuu palautetilanteesta luonnollinen ja hedelmällinen osa opetusta. Sekä opettajan ammattietiikan että hyvän palautteen ja arvioinnin taustalla on samoja arvoja: ihmiskäsitys, oikeudenmukaisuus ja totuudellisuus. Nämä arvot ohjaavat opettajaa oikeanlaiseen palautteen antamiseen. Ongelmia palautetilanteessa syntyy, jos opettaja jostain syystä jättää huomioimatta eettiset periaatteet.

4.1 Opettajan ammattietiikka

Osana opettajan ammatin perustaa on ammattietiikka, johon sisältyy ammattieettiset ohjeet ja periaatteet. Opettajan ammatti on eettisesti herkkä, sillä opettajalla on valta ja vastuu oppilaistaan. Tämä näkyy siinä, että opettaja tekee itsenäisesti pedagogiset ratkaisunsa: mitä opetetaan ja millä tavoin? Opettajan valtaa ja vastuuta lisää myös se, että hän opettaa samoja oppilaita pitkään, jopa useita vuosia, jolloin opettajan vastuulla on oppilaiden persoonallinen kehitys. (Martikainen 2005, 71–72.)

Opettajien ammattijärjestö (OAJ) on julkaissut vuonna 1998 opettajan ammattieettiset ohjeet, joissa esitetään etiikan keskeisimmät arvot ja eettiset periaat-

teet. Arvoihin kuuluvat ihmisarvon vaaliminen, totuudellisuus, oikeudenmukaisuus ja vapaus. Ihmisarvolla tarkoitetaan jokaisen ihmisen kunnioittamista omana itsenään. Tämä tasoittaa valta-asetelmaa ohjaamalla opettajaa ja oppilasta keskinäiseen kunnioitukseen. Totuudellisuus eettisenä arvona pyrkii avoimuuteen ja rehellisyyteen, jonka pohjalta rakentuu opettajan ja oppilaan välinen vuorovaikutus ja luottamus. Oikeudenmukaisuus kulkee käsi kädessä ihmisarvon kanssa: se säätelee opettajan valta-asemaa suhteessa oppilaaseen pyrkimällä tasa-arvoon ja välttämällä syrjintää. Lisäksi oikeudenmukaisuus velvoittaa opettajaa kuuntelemaan oppilaidensa mielipiteitä sekä kohtelemaan heitä tasa-veroisiin. Vapausarvolla tarkoitetaan jokaisen ihmisen oikeutta omaan arvo maailmaansa. Nämä eettiset arvot ohjaavat opettajan itsenäisyyttä ja vallankäyttöä, eikä opettaja voi käyttäytyä kuin itsevaltias. Eettisten ohjeiden avulla opettaja pyrkii inhimillisyyteen ja vuorovaikutukseen oppilaiden kanssa, eikä hänen oleteta olevan kaikkietävä. (Martikainen 2005, 72–73.)

Opettajan ammattieettisissä periaatteissa on määritelty opettajan suhde oppilaisiinsa, kollegoihinsa, työhönsä, yhteiskuntaan sekä itseensä opettajana. Opettajan suhdetta oppilaisiinsa ohjaa seuraava eettinen periaate: oppija on ainutlaatuinen ihminen, jonka oikeuksia tulee kunnioittaa. Opettajan tulee suhtautua oppilaisiinsa inhimillisesti ja oikeudenmukaisesti sekä käsitellä oppilaan persoonaan ja yksityisyyteen liittyviä asioita hienovaraisesti. Opettajan pedagoginen vastuu on sitä suurempi, mitä nuorempi oppilas on. Kollegoiden kanssa työskentelyä ohjaavat periaatteet sisältävät ammatillisen kunnioituksen työtovereita kohtaan, yksilöllisyyden hyväksymisen sekä keskinäisen avun ja tuen mahdollistamisen työyhteisössä. Eettiset periaatteet neuvovat opettajaa pyrkimään työssään vastuullisuuteen, sitoutumaan ammattinsa etiikkaan ja normistoon, kehittymään työssään sekä tarkistamaan näkemyksensä erehtyessään. Ammatillisesta kehityksestä huolehtiminen sekä yhteistyö kodin, oppilaitoksen ja yhteiskunnan kanssa muodostavat tärkeän osan eettisistä periaatteista opettajan suhteesta yhteiskuntaan. Opettajan ammattieettisiin periaatteisiin kuuluvat myös oman itsensä kehittäminen ja itsestään huolehtiminen sekä oman yksityisyyden turvaaminen. (Martikainen 2005, 73.)

4.2 Vuorovaikutus ja viestintä

Opettaminen on vuorovaikutusta. Opettajan tulisi kiinnittää huomiota sekä sanalliseen että sanattomaan viestintään, jotka jokainen tulkitsee omista lähtökohdistaan. Viestiä saattavat muuttaa oppilaan ja opettajan erilaiset käsitykset, tunteet ja asenteet. Palautetilanteessa sanallinen ja sanaton viestintä eivät saa olla ristiriidassa keskenään. Oppilas voi huomata nopeasti, mikäli opettajan ilmeet ja eleet kertovat jotain muuta kuin mitä hän sanoo. Sanattomaan viestintään kuuluu myös opettajan fyysinen etäisyys oppilaaseen. Kaukana oppilaasta pysyttelevä opettaja luo etäisen vaikutelman. (Pruuki 2008, 44–45.)

Pruukin (2008, 45) mukaan opettajan viestintätyyli voi olla ylä- tai alapuolelle asettuvaa tai tasaveroista. Käyttämällä liikaa sivistys- tai ammattisanastoa yleiskielen sijaan opettaja viestittää oppilaalle olevansa tämän yläpuolella. Tähän voi kuulua myös oppilaan nolaaminen tai asiaton vitsailu. Yläpuolelle asettuva viestintä voi olla myös sitä, että opettaja käyttää asemaansa pakottaakseen oppilaansa harjoittelemaan vetoamalla oppilaan velvollisuuksiin. Alapuolelle asettuva viestintä eroaa edellisestä siten, että opettaja pakottamisen sijaan anelee oppilasta harjoittelemaan, jotta olisi oppilaan silmissä mahdollisimman reilu ja mukava. Tasaveroiseen viestintään pyrkivä opettaja osaa ilmaista konkreettisesti mielipiteensä, sekä sen, mistä hän pitää ja mitä hän toivoo. Hän osaa olla empaattinen ja oppilastaan tukeva. Opettaja rohkaisee oppilastaan puhumaan ja osaa kuunnella oppilaansa mielipiteitä. Kriittisesti kuunteleva opettaja ei pyri ymmärtämään oppilaansa ajatuksia, vaan etsii niistä aina jotain kritisoitavaa. (Pruuki 2008, 46–48.)

4.3 Tunti- ja tutkintopalaute

Opettaminen on jatkuvaa palautteen antamista ja keskustelua oppilaan tiedoista ja taidoista. Opetustilanteessa palautteen antaminen on spontaania, eikä usein tule tarkkaan mietittyä, millaista palautetta antaa. Silti opettajalla on yleensä tiedossa, millainen palaute on kullekin oppilaalle tehokkainta, sillä soitonopetuksessa opettaja–oppilas -suhde on usein pitkäaikainen. Usein opettaja kommentoi

toi oppilaansa soittoa vain muutamalla sanalla. Joillekin tämä riittää, mutta jotkut tarvitsevat enemmän informaatiota ymmärtääkseen, mitä opettaja tarkoittaa. Opettajan tulisi jatkuvasti tarkkailla oppilastaan saadakseen selville, onko palaute todella mennyt perille. Opettajan olisi hyvä pohtia, millaista palautetta hän opettaessaan antaa, sillä vaarana on, että palautteesta muodostuu vain rutiininomaista kommentointia.

Instrumenttitutkintoihin liittyvä palautetilanne eroaa tuntipalautteesta siten, että palaute annetaan vain sen hetkisestä suorituksesta, jolloin oppilaalla on harvoin mahdollisuus kommentoida omaa suoritustaan. Palautetta antavat usein toiset opettajat, jotka eivät välttämättä tunne oppilasta entuudestaan. Tällöin on erittäin tärkeää muistaa, että palaute on monipuolista ja kannustavaa. Koska palaute keskittyy vain tiettyyn tilanteeseen, tulee palautteen antajan muistaa, että kehitystä vaativat asiat tulisivat selkeästi ilmi, ja että oppilas saa neuvoja jatkoa varten.

4.4 Millaisia ongelmia opettaja voi kohdata palautetilanteissa?

Vaikka palautteella on merkittävä rooli opetuksessa, aina sitä ei kuitenkaan ole helppoa antaa tai vastaanottaa. Mitkä seikat palautetilanteessa voivat tuottaa ongelmia? Hätösen ja Romppasen (2007, 19) mukaan yksi huomattava este avoimelle palautteelle voi olla oppilaan luokittelu esimerkiksi aseman mukaan. Palautteenantotilanteessa toisena esteenä saattaa olla konfliktien pelko. Ristiriitot ja erimielisyyksiä välttävä opettaja pyrkii jo ennalta jättämään vaikeat asiat huomiotta. Tähän voi olla syynä opettajan pelko oppilaan reaktiosta, esimerkiksi suuttuminen tai yhteistyöstä kieltäytyminen.

Palaute ei ole avointa ja rakentavaa, jos opettaja konfliktitilanteita peläten ajattelee tai tuntee liian voimakkaasti oppilaansa puolesta. Vaikeiden asioiden tuominen esille edellyttää myös enemmän vaivannäköä ja energiaa, jolloin opettaja saattaa keskittyä vain positiivisiin asioihin päästäkseen helpommalla. Tämän takia kehittävä arviointi jää toteutumatta. Palautetilanteessa opettajalla saattaa olla myös pelko epäonnistumisesta. Hänellä voi olla epäily siitä, että oppilas ei

ymmärrä tai osaa käyttää palautetta oppimisen kannalta. Myös epäily omista palautteenantotaidoista voi luoda esteitä avoimelle ja rakentavalle palautteelle. (Hätönen & Romppanen 2007, 19–20.)

Opettajan ja oppilaan erilaiset näkemykset tavoitteista ja niiden saavuttamiseen tarvittavista menetelmistä saattavat luoda ongelmia. Toisen käyttämiä menetelmiä voi olla vaikea hyväksyä, jos itsellä on vahva näkemys siitä, miten haluaisi asian tehdä. Vaikeaksi tilanteen tekee se, jos esimerkiksi opettaja ei osaa tarpeeksi hyvin perustella omaa menetelmäänsä, tai jos opettajalla on vaikeuksia ottaa vakavasti oppilaansa perusteluja hänelle sopivasta tavasta. Näkemuserojen lisäksi ongelmia saattaa syntyä silloin, kun opettaja kieltää omat puutteensa palautteen annossa. (Ranne 2006, 165–166.)

Tunnilla annettava palaute jää yleensä oppilaan ja opettajan väliseksi, jolloin opettajalla on vastuu siitä, että oppilas ymmärtää ja sisäistää saamansa palautteen. Aina palautetilanteet eivät ole vain opettajan ja oppilaan välisiä, vaan joskus myös oppilaan vanhemmat ovat mukana. Tällöin ongelmia saattaa ilmetä esimerkiksi, jos vanhemmat reagoivat liian voimakkaasti lapsensa palautteeseen, tai jos he kyseenalaistavat opettajan pätevyyden. Tällaisissa tilanteissa tärkeä sija on rauhallisella keskustelulla, jossa selvitetään oppilaan tavoitteet ja työskentelytavat.

Tutkintotilanteissa opettaja ei ole yksin palautteen antajana ja arvioijana, vaan hänellä on vähintään yksi kollega arvioimassa suoritusta. Kollegoiden läsnäolo saattaa vaikuttaa opettajan tapaan antaa palautetta. Esimerkiksi opettajasta saattaa tulla kriittisempi kuin mitä hän opetustilanteessa olisi. Joillakin saattaa olla myös näyttämisen tarve, jotta saisi kollegoiden arvostuksen. Tällöin tulisi pohtia, mikä saa opettajan muuttamaan persoonaansa palautteen antajana, ja onko siitä hyötyä.

Mahdolliset konfliktitilanteet pitäisi pystyä selvittämään keskustelemalla. Tällöin opettajan tulee huomioida oppilaan oikeus rakentavaan ja asialliseen palautteeseen ja arviointiin. Oppilaalla on myös oikeus vaatia selvitystä, mikäli hän kokee

palautteen asiattomaksi, tai jos arvosana ei hänen mielestään vastaa hänen taitojaan.

5 PALAUTTEEN VAIKUTUS OPPILAASEEN

Palaute vaikuttaa eri ihmisiin eri tavoin. Jokainen oppilas tekee työtään erilaisin osaamisin, asentein, itsetunnon ja temperamentin. Nämä seikat vaikuttavat siihen, miten oppilas suhtautuu saamaansa palautteeseen. Palautteen antajan olisi hyvä ymmärtää nämä yksilölliset erot, jotta voisi varautua etukäteen erilaisiin suhtautumistapoihin. Silloin hän osaisi painottaa eri asioita eri ihmisten kanssa. (Kupias, Peltola & Saloranta 2011, 163–165.)

Positiivisella palautteella on yleensä oppilaan itsetuntoa ja motivaatiota kohottava vaikutus, vaikka kehuminen saattaa joistakin oppilaista tuntua kiusalliselta. Myönteinen palaute saa oppilaan uskomaan omiin taitoihinsa. Myös usko muiden taitojen kehittämiseen kasvaa. Lisäksi myönteinen palaute vaikuttaa oppilaan kykyyn nähdä hyviä puolia myös muiden osaamisessa. (Aalto 2002, 145.)

Palaute ja arviointi ovat keskeisiä asioita oppimistapahtumassa, sillä oppiminen edellyttää oppijan ja opittavan aineksen välistä aktiivista vuorovaikutusta. Arvioinnin tulisi vaikuttaa oppilaan minäkuvaan rakentavasti. Sekä palaute että arviointi muokkaavat oppilaan käsitystä itsestään oppijana, ihmisenä ja työtoverina. (Ihme 2009, 17–18.) Jos oppilas on aikaisemmin saanut huonoa palautetta, voi rakentavasti annettu palaute nostaa, hoitaa ja palauttaa ihmisarvon kokemuksen (Aalto 2002, 98).

5.1 Motivaatio

Motivaatioksi kutsutaan yksilön sisäistä tilaa, joka saa aikaan, ohjaa ja pitää yllä toimintaa. Se vaikuttaa siihen, mitä toiminta- ja käyttäytymisvaihtoehtoja yksilö valitsee, esimerkiksi päättääkö oppilas harjoitella soittoläksyjään vai katsoa televisiota. Motivaatio vaikuttaa myös siihen, miten määrätietoisesti yksilö ryhtyy toimeen ja kuinka hyvin hän pystyy keskittymään aloittamaansa työhön. Usein motivaatio luokitellaan ulkoiseksi tai sisäiseksi. Ulkoisella motivaatiolla tarkoitetaan tilaa, jossa yksilö tekee jotain ulkoisten syiden vuoksi, esimerkiksi oppilasta

motivoi harjoittelemaan tuleva soittotutkinto. Sisäinen motivaatio puolestaan ohjaa yksilöä johonkin toimintaan ilman ulkoisia syitä: oppilas harjoittelee kappaletta pelkästä soittamisen ilosta. Motivaation voi erotella myös lähestymis- ja välttämismotiiveihin, jotka voivat vaikuttaa erikseen tai samanaikaisesti. (Lehtinen, Kuusinen & Vauras 2007, 177, 179.)

Kun oppilaalla on hyvä motivaatio, hän osaa ottaa vastuun omasta opiskelustaan. Hän asettaa itselleen realistiset ja riittävän korkeat tavoitteet, eikä anna helposti periksi. Hyvä motivaatio on edellytys sille, että oppilas saavuttaa asettamansa tavoitteet, vaikka tehtävät eivät olisikaan hänelle mieluisia. Negatiiviset oppimiskokemukset ja liian korkeat tavoitteet saattavat heikentää motivaatiota. Motivaatioon vaikuttavat myös erilaiset tunnetilat. Esimerkiksi syyllisyys tai huono omatunto saattavat ajaa oppilasta työntekoon, jolloin motivaatio lisääntyy. (Kauppila 2000, 43, 50.)

Palaute vaikuttaa motivaatioon. Se joko voimistuu tai heikkenee riippuen siitä, välittykö oppilaalle myönteistä vai kielteistä palautetta. Mikäli palaute on kielteistä, oppilas joutuu huomamaan omat puutteensa, ja sisäinen motivaatio saattaa laskea. Toisaalta joillekin oppilaille kielteinen palaute saattaa toimia motivoijana. Sisäinen motivaatio voi heiketä, jos oppilas toimii vain ulkoisten kannustusten, esimerkiksi hyvästä todistuksesta saadun palkkion takia. Jotta sisäinen motivaatio voi säilyä ja kehittyä, täytyy sitä vahvistaa omatoimisuuteen kannustavalla palautteella. (Koppinen, Korpinen & Pollari 1999, 18–19.)

Opettajan tulisi tietää, että oppilasta ei saa arvioida kympin tai vitosen oppilaina, vaan kaikki ovat samanarvoisia. Myös epäonnistuneilla oppilailla on oltava mahdollisuus uuteen yrittämiseen ja onnistumiseen. Opettaja ei saisi muiden kuullen korostaa yhden oppilaan paremmuutta, sillä se vain laskee heikompien oppilaiden motivaatiota entisestään. (Koppinen, Korpinen & Pollari 1999, 87.)

5.2 Itsetunto ja minäkäsitys

Keltikangas-Järvisen (1994, 17) mukaan itsetuntoa on se, kuinka paljon hyviä ominaisuuksia ihminen näkee itsessään. Ihmisellä, jolla on hyvä itsetunto, on totuudenmukainen minäkuva. Hyvien ominaisuuksien lisäksi hän on tietoinen myös heikkouksistaan, eikä niiden myöntäminen vähennä hänen itsetuntoaan. Vahvan itsetunnon omaava ihminen kykenee arvostamaan muita ihmisiä. Hän pystyy näkemään toisen osaamisen ja antamaan tunnustusta ja arvoa toisen mielipiteille. Itsetunnotaan heikko ihminen kokee menestyvät ihmiset uhkana, jolloin hän alkaa vähätellä ja kritisoida toisten menestymistä. Hänen on vaikea iloita muiden onnistumisista, koska silloin hän kokee itse epäonnistuneensa. Hyvään itsetuntoon kuuluu kyky kestää epäonnistumisia ja pettymyksiä, jotka osataan ottaa oppimisen ja kehityksen kannalta. (Keltikangas-Järvinen 1994, 17–23.)

Palautteenantotavalla voi olla vaikutusta oppilaan itsetuntoon kohottavasti tai laskevasti. Oppilaalle voidaan antaa palautetta siitä, mitä hän osaa tai mitä hän ei osaa. Itsetunnon kannalta on merkittävää, kummalla tavalla palaute hänelle annetaan. Onko tarkoitus korostaa opitun tiedon soveltamista vai virheiden välttämistä? Oppilaalle, jonka osaaminen on vähäistä ja onnistumiskokemukset ovat harvassa, tulisi virheiden korostamisen sijaan osoittaa, että hän on edistynyt ja osaa jo jotain. Tällaisen oppilaan kohdalla rohkaisevalla palautteella ja kehuilla on suuri merkitys, mutta täytyy kuitenkin muistaa olla realistinen oppilaan kykyjen tasosta. (Keltikangas-Järvinen 1994, 205–206, 219.) Oppilaan tasoon nähden liiallinen kehuminen saattaa aiheuttaa oppilaalle epärealistisen kuvan todellisista taidoista.

Oppilaan itsetuntoon voi merkittävästi vaikuttaa myös se, jos opettaja palautetta antaessaan tai arvioidessaan vertailee oppilaitaan toisiinsa, eli asettaa heidät paremmuusjärjestykseen. Tällöin opettaja toimii ammattietiikkaa vastaan: oppilaiden tasa-arvoinen kohtelu ei toteudu.

5.3 Musiikinopiskelijoiden kokemuksia tunti- ja tutkintopalautteesta

Palautekyselyymme vastanneet opiskelijat kokivat soittotunnilla saadun palautteen pääsääntöisesti positiivisena ja kehittävänä kokemuksena. Se, millaista palautetta oppilas saa, riippuu opettajan palautteenantotaidoista ja -tavoista. Eräs opiskelijoista oli kokenut opettajaltaan saamansa palautteen lannistavana: ennen tutkintoa pidetyllä soittotunnilla opettaja oli antanut ymmärtää, että opiskelija tulee selviytymään tutkinnosta rimaa hipoen. Kuitenkin tutkinto meni hyvin, ja opiskelija sai hyvää ja kannustavaa palautetta. Opettajan antama palaute laittoi oppilaan pohtimaan, voiko hän enää luottaa opettajansa arviointikykyyn.

Pahimmillaan opettajalta saatu palaute voi vaikuttaa oppilaan haluun jatkaa instrumenttiopintoja. Yksi kyselyymme osallistuneista opiskelijoista oli pahoittanut mielensä opettajansa tyylystä palautteesta ja suuttumisesta. Tämä oli johtanut siihen, että opiskelija oli viikkoja murehtinut opettajansa käytöstä ja hakenut lopulta toiseen oppilaitokseen. Kannustavan ja kehittävän palautteen ansiosta opiskelijoille jäi hyvä mieli ja he kokivat palautteen motivoivana. Vaikka palautteessa oli ollut kritiikkiä, se ei ollut lannistanut opiskelijoita, sillä se oli osattu antaa rakentavasti. Positiivinen palaute innosti harjoittelemaan lisää.

Tutkintojen palautetilanteet ovat haastavia, sillä palautteen vastaanottaja eli oppilas on usein tilanteesta jännittynyt ja siten ehkä herkempi reagoimaan palautteeseen. Palaute saattaa oppilaasta tuntua henkilökohtaisemmalta, vaikka palautteen antaja ei sitä tarkoittaisikaan. Ennen tutkintoa palautteen antajan olisi hyvä perehtyä arviointikriteereihin, jotta hän tietäisi, mitä arvioidaan ja miten. Palautteen antajan tulee muistaa, että arviointi kohdistuu vain suoritukseen, ja siinä keskitytään oppilaan vahvuuksiin ja kehityskohtiin sekä rohkaistaan häntä jatkamaan soittamista.

Osa kyselyymme vastanneista koki saaneensa epäasiallista tai loukkaavaa palautetta, joista suurin osa liittyi juuri tutkintopalautteeseen. Palautteen ansiosta opiskelijat tunsivat epäonnistuneensa, vaikka he omasta mielestään kokivat on-

nistuneensa tutkinnossa. Osaa opiskelijoista hävetti oma suoritus niin paljon, että kynnyks jatkaa soittamista kasvoi.

Palautetta annettaessa olisi hyvä muistaa, että musiikkia tehdään oman persoonan kautta, jolloin tulkintaan kohdistuva arviointi ja palaute tulisi esittää hienovaraisesti. Eräs opiskelija sai tutkintopalautteessaan barokkikappaleen tulkinnasta kriittistä palautetta. Kappaletta luonnehdittiin liian raskaaksi, mikä toisaalta oli soittajan tarkoitus. Kuitenkaan opiskelijalla ei ollut puheenvuoroa esittää omaa näkemystään.

Luvussa 4.4 mainitsimme, että palautetilanteesta tekee ongelmallisen se, jos palautteen antaja kategorisoi oppilaan aseman mukaan. Kyselyyn osallistunut opiskelija sai tutkintopalautteessaan kuulla soittavansa ihmeen hyvin, vaikka kyseessä olikin sivuinstrumenttitutkinto. Tapa, jolla lautakunnan jäsen asian ilmaisi, sai opiskelijan tuntemaan, että samalla loukattiin myös ammattikuntaa, johon hän kuuluu. Toisessa samankaltaisessa luokittelutapauksessa opiskelijaa oli verrattu soittajana hänen pääaineensa opettajaan.

Opettajan ennakoasenteet ja odotukset oppilasta kohtaan eivät saisi vaikuttaa palautteeseen ja arviointiin. Erään opiskelijan tutkintolautakunnassa yhtenä arvioijana oli hänen entinen opettajansa, joka oli valmiiksi asennoitunut tietyllä tavalla kuuntelemaan tutkintoa. Hänen kommenttinsa opiskelijalle oli latteaa ja asiainkuulumaton. ”Jotain tuontapaista oli sinulta odotettavissakin” -kommentin jälkeen opiskelija olisi halunnut täsmennystä siihen, mitä entinen opettaja viestillään tarkoitti: soittiko hän hyvin vai huonosti?

Jotkut opiskelijoista kokivat tutkintolautakunnan palautteen ristiriitaiseksi. Yhden lautakunnan jäsenen antama palaute oli seuraava: ”Olit keskittynyt, sinulla oli selkeä käsitys mitä teet, toit sen selvästi esille.” Pian samainen henkilö kuitenkin jatkoi: ”Olisit voinut kuunnella enemmän omaa soittoasi.” Tästä johtuen opiskelijalle jäi epävarmuus siitä, millainen hän on soittajana. Opiskelijat kokivat myös ristiriitaisuutta palautteen ja lopullisen arvosanan välillä. Lautakunnalta saadun palautteen perusteella he olivat odottaneet heikompaa arvosanaa kuin saivat.

Vaikka palautteen antaja onkin yleensä oman instrumenttinsa asiantuntija, tulisi hänen kuitenkin välttää oman opetustyylinsä ja oppilaidensa esiintuomista palautteessa etenkin, jos hän korostaa oman tyylinsä paremmuutta. Erään opiskelijan tutkintokappaletta oli kommentoitu seuraavasti: ”Sinulla kävi huono tuuri, sillä minun lahjakas oppilaani soittaa tätä kappaletta, joten tiedän miten se tulisi soittaa.” Opiskelija koki palautteen hyökkäävänä hänen tulkintatapaansa kohtaan.

6 MITEN KEHITTYÄ PALAUTTEEN ANTAJANA?

Miten palautteen antamista voisi harjoitella? Ranteen (2006, 234) mukaan palautteen antamisessa on kyse taidoista ja asioista, joihin voi vaikuttaa, joten niitä voi opetella. Opettaja voi kehittää taitoja monin eri tavoin. Aalto (2002, 110) toteaa, että palautteenantoperiaatteita on paljon, eikä kaikkea voi kerralla oppia. Opettajan on hyvä muistaa, että opittavaa riittää, joten kehittäminen kannattaa aloittaa niiltä alueilta, joissa oma rima on alimmillaan.

Palautetaitojensa kehittämistä pohtiessaan opettajan tulee miettiä, mitkä osa-alueet hänen kohdallaan tarvitsevat kehittämistä. Kehityskohdat kannattaa määrittellä tarkkaan, jotta opettaja löytäisi parhaat tavat kehittää heikompia alueitaan. Hän voi esimerkiksi miettiä, tarvitsevatko kontaktin luominen tai palautteenantotavat vahvistamista, vai onko tarpeen opetella uutta näkökulmaa. Opettaja voi hankkia tietoa palauteprosesseista. Uuden tiedon avulla hän saa lisää palautetaitojen ja -menetelmien tuntemusta, joita voi hyödyntää palautetilanteissa. (Ranne 2006, 234–236.)

Jotta opettaja voisi kehittyä palautteen antajana, tulisi hänen harjoitella tietojaan ja taitojaan käytännössä. Parhaaseen tulokseen päästäkseen opettajan on harjoiteltava tiiviisti ja säännöllisesti. Taidon vahvistaminen edellyttää omien suhtautumistapojensa ja ihmisten yksilöllisyyden hyväksyntää. Tapojen muuttaminen vaatii myös omiin arvoihinsa ja ihmiskäsitykseensä syventymistä. Tärkeän pohjan harjoittelulle ja oppimiselle luovat kirjatiedon lisäksi myös kollegoiden kokemukset ja palautemenetelmät. (Ranne 2006, 237.)

6.1 Millaista on hyvä ja rakentava palaute?

Ranteen (2006, 35) mukaan ei ole yhtä ainoaa oikeaa tapaa antaa palautetta, sillä sopivat tavat riippuvat ihmisistä ja tilanteista. Palaute voi olla suullista tai kirjallista, joista suullinen palaute on yleisimmin käytettyä. Palautteen saaminen

on oppilaan oikeus sekä opettajan velvollisuus, sillä palautetta voidaan pitää edellytyksenä oppimiselle. (Atjonen 2007, 88–89.)

Suullinen palaute on koettu hyväksi palautteenantomenetelmäksi, sillä se on nopeaa ja mahdollista antaa oppimisprosessin aikana. Tällöin oppilaalla on mahdollisuus parantaa työtään jo ennen kuin se on valmis. Oppilas voi myös kommentoida tai esittää kysymyksiä, jolloin suullisesta palautteesta muodostuu vuorovaikutteista viestintää. (Atjonen 2007, 89–90.) Kirjallinen palaute on hitaampaa kuin suullinen palaute, mutta se voi silti olla tehokasta ja monipuolista. Kirjoittaessaan palautetta opettaja joutuu miettimään tarkemmin palautteen sanallista muotoa. (Ranne 2006, 13.) Aalto (2002, 112–113) kuitenkin toteaa, että kirjallisessa palautteessa suurin haitta on se, että palautteen saajalle jää liian paljon tulkittavaa rivien väliin. Tekstissä mainitut asiat voivat myös tuntua liian mustavalkoisilta. Kirjallinen palaute voi toimia suullisen palautteen täsmentäjänä.

Millaista siis on hyvä palaute? Hyvän palautteen tärkeimpiin ominaisuuksiin kuuluvat nopeus ja ajankohtaisuus. Mahdollisimman nopeasti annetusta palautteesta on oppimisen kannalta suurin hyöty. Palautteen tulee olla selkeästi ilmaistua, oli se sitten suullista tai kirjallista. Tällöin oppilaan ei tarvitse joutua arvailemaan, mitä opettaja oikeastaan tarkoittaa. Palautteen selkeyteen liittyy myös sen hallinta: huomio kiinnitetään vain muutamiin oppimisen kannalta olennaisiin asioihin, jolloin oppilaalla on selkeämpi kuva tavoitteistaan. Hyvään palautteeseen kuuluu olennaisesti oppilaan oppimisen kehittäminen, jolloin palaute antaa jo tehdyn työn kommentoinnin lisäksi myös neuvoja jatkoa varten. (Atjonen 2007, 90–92.) Palaute- ja arviointitilanteiden helpottamiseksi ja selkeyttämiseksi olisi hyödyllistä laatia kirjallinen lomake, jossa tulee ilmi palautteen ja arvioinnin pääkohdat. Tämän lomakkeen voisi myös antaa oppilaalle, jolloin hänelle jäisi konkreettinen kuva palautteesta, ja jota hän voisi myöhemmin tarkastella.

Rakentavan palautteen merkitys kiteytyy virheen korjaamiseen, ihmisarvon kokemisen vahvistumiseen, ihmisenä kasvamiseen sekä oppimiseen. Opettajan on hyvä tiedostaa nämä asiat, jotta hän pystyisi motivoitumaan rakentavan pa-

lautteen antamiseen. Tämän lisäksi on huomioitava, millainen on oppilaan itsetunto, ja millainen luottamussuhde opettajan ja oppilaan välillä vallitsee. Hyvän itsetunnon omaava oppilas pystyy ottamaan vastaan suoraakin palautetta, kun taas heikomman itsetunnon omaavan oppilaan kanssa on oltava hienotunteisempi. Rakentavaan palautteeseen kuuluu olennaisesti myös positiivinen palaute (hampurilaismalli). Yksi hyvä keino antaa myönteistä palautetta on omien tunteiden kautta puhuminen. Tällöin opettaja kuvailee, miltä oppilaan tekeminen hänestä tuntui, ja mitä se sai hänessä aikaan. (Aalto 2002, 111, 113.)

Palautetilanteessa opettajan on oltava suora ja rehellinen, mutta se ei saa tarkoittaa sitä, että hän esiintyy kaikkietävänä. Opettajan on annettava tilaa myös oppilaan tunteille ja käsityksille tapahtuneesta. Tällainen vuorovaikutus antaa mahdollisuuden yhteiselle pohdiskellulle ja ratkaisujen etsimiselle, jolloin palaute ei koostu vain opettajan kommenteista ja käskyistä. Samalla oppilaalle ja opettajalle muodostuu yhteinen käsitys palautteesta ilmenneistä parannusta kaipaavista asioista. (Aalto 2002, 114–115.)

Musiikinopiskelijoiden näkemyksiä hyvästä palautteesta

Kysyimme musiikinopiskelijoilta, millaisen palautteen he ovat kokeneet hyödylliseksi instrumenttiopinnoissaan. Kaikki vastanneet olivat sitä mieltä, että hyvä palaute oli kannustavaa, kehittäväää ja rohkaisevaa. Konkreettiset neuvot siihen, miten opiskelija voisi parantaa soittoaan, koettiin tärkeäksi osaksi palautetta. Lisäksi opiskelijat kokivat, että hyvässä palautteessa asiat oli ilmaistu selkeästi ja tiiviisti. Tämä koskee erityisesti suullista palautetta. Eräs opiskelija korosti kirjallisen palautteen tärkeyttä pitkissä ja monipuolisissa palautteissa. Tällöin palautteesta on suurempi hyöty, sillä asiat eivät pääse unohtumaan, kun ne ovat paperilla.

Mielipideseikat koettiin hyödyttömiksi erityisesti silloin, kun kyseessä oli musiikin tulkintaan liittynyt negatiivisessa valossa esitetty kommentti. Esimerkiksi Bachin pianokappaleita soittaessa pedaalien käytöstä voidaan olla kahta mieltä: joko soitetaan *seccona* (ilman pedaalia) tai käytetään pedaalia harkitusti. Kumpikaan edellä mainituista tyyleistä ei varmasti ole ainoa oikea tapa soittaa, jolloin pa-

lautteessa kannattaa ottaa huomioon, onko minun mielestäni -kommenteista aina hyötyä.

6.2 Käytännön vinkkejä

Vaikka palautetta voi antaa monella eri tavalla, olisi hyvä painaa mieleen muutamia olennaisia asioita, jotka auttavat opettajaa palautteen antamisessa. Kosimme teosten Arviointi oppimisen tukena (Koppinen, Korpinen & Pollari 1999, 38–39) ja Käytännön vinkkejä opetustyöhön (Packard & Race 2003, 28–29) pohjalta muistilistan ydinasioista, jotka opettajan tulisi huomioida palautteen antajana.

- Huomioi oppilaan tunteet: kysele oppilaan kokemuksia ja tuntemuksia, sillä oppilas saattaa olla palautetilanteesta jännittynyt.
- Huomioi kielelliset yksityiskohdat: käytä palautteessasi yksityiskohtaisia ja kuvailevia sanoja, jolloin oppilas saa selkeän kuvan osaamisestaan.
- Tarkkaile oppilaan reaktioita: oppilaan eleet ja ilmeet kertovat, millä tavalla palaute vaikuttaa häneen.
- Tarkista, että oppilas ymmärtää viestisi: täydennä palautettasi, mikäli vaikuttaa siltä, ettei oppilas ymmärrä sitä.
- Älä osoita omaa erinomaisuuttasi: varmistu, että palautteesi on oppilaalle rakentavaa, kehittävää ja arvokasta.
- Keskity vain muutamiin oleellisiin asioihin: harkitse, mitkä asiat ovat oppilaan kehityksen kannalta tärkeitä.
- Aloita ja lopeta positiivisella palautteella: varmistu siitä, että oppilaalle jää hyvä mieli palautteen jälkeen.

7 POHDINTA

Opinnäytetyömme käsittelee palautetta ja sen vaikutuksia soitonopetuksessa. Päätimme syventyä tähän aiheeseen opetusharjoittelun ja tutkintopalautteiden pohjalta käytyjen keskustelujen seurauksena. Tulevina soitonopettajina työnkuvaamme kuuluvat olennaisesti palautteen antaminen ja arviointi, jotka molemmat vaikuttavat tavalla tai toisella oppilaisiimme. Omien kokemuksiemme ja havaintojemme perusteella voimme sanoa, että palaute- ja arviointitilanteet ovat usein haastavia ja herkkiä. Musiikkia tehdään oman persoonan ja tunteiden kautta, jolloin sen arvioiminen tai arvosteleminen tuntuu henkilökohtaisemmalta kuin esimerkiksi peruskoulun arviointi.

Halusimme tehdä työn parityönä, sillä meitä molempia kiinnosti aiheeseen perehtyminen ja omien palautetaitojen kehittäminen. Työn tekeminen tuntui mielekkäältä, sillä pystyimme keskustelemaan ajatuksistamme lukemisen ja kirjoittamisen lomassa. Keskustelut kypsyttivät näkemystämme siitä, mitä haluamme työssämme käsitellä.

Tutkimme palautteen ja arvioinnin rakennetta. Yleisimpiä palautetermejä ovat positiivinen, negatiivinen ja rakentava palaute. Positiivinen ja rakentava palaute ovat tehokkaampia lisäämään oppilaan motivaatiota. Hyvä arviointi on oikeudenmukaista ja eettistä, ja sen keskeisin ajatus on oppimisen tukeminen. Hyvän palautteen ja arvioinnin taustalla vaikuttavat samat arvot: avoimuus, totuudellisuus, oikeudenmukaisuus ja johdonmukaisuus.

Tutkimustuloksena aukesi ajatus siitä, että opettaminen on palautteen antamista oppilaalle. Siksi on tärkeää tiedostaa omat palautteenantotaitonsa, niiden myönteiset ja kielteiset puolet. Ammattietiikan valossa on havaittavissa, miten tärkeää opettajan on tiedostaa opettamiseensa liittyvät arvot ja periaatteet, joissa korostetaan ihmisarvoa, tasa-arvoa, oikeudenmukaisuutta ja totuudellisuutta. Nämä samat asiat korostuvat myös hyvissä palautetaidoissa. Vuorovaikutuksen merkitystä opetuksessa ja palautetilanteissa ei pidä väheksyä, sillä toimiva vuo-

rovaikutussuhde opettajan ja oppilaan välillä mahdollistaa tasaveroisen ja rehellisen keskustelun oppimisesta.

Instrumenttiopetuksessa opettaja antaa palautetta monissa eri tilanteissa. Niistä yleisimmät ovat tunti- ja tutkintopalautetilanteet. Pohdimme opettajan näkökulmasta, miten nämä kaksi tilannetta eroavat toisistaan. Soittotunnilla annettu palaute ei välttämättä kohdistu juuri siihen hetkeen, vaan palautetta voidaan antaa pidemmältä aikaväliltä. Lisäksi palaute on jatkuvaa, ja oppilaalla on usein mahdollisuus kommentoida soittoaan. Tutkintopalaute kohdistuu vain tutkintosuoritukseen, jota on arvioimassa kaksi tai useampi opettaja.

Palautetilanteissa opettaja saattaa kohdata erilaisia ongelmia, jotka vaikeuttavat palautteen antoa. Nämä ongelmat voivat johtua opettajan tavasta antaa palautetta: Luokitteleeko opettaja oppilaansa jonkin tietyn ominaisuuden mukaan? Vältteleekö opettaja tiettyjen asioiden ilmaisemista ristiriitojen pelossa? Vaikeuksia palautetilanteissa saattaa ilmetä myös, jos opettaja asennoituu kaikkietäväksi eikä hyväksy oppilaan näkemyksiä.

Millä tavalla palaute voi vaikuttaa oppilaaseen? Oppilaan motivaatiolle ja itsetunnolle on tärkeää, että palaute on kehittävää ja kannustavaa. Erityisesti kritiikkiä sisältävä palaute tulisi esittää positiivisessa valossa, eikä keskittyä vain virheiden luettelemiseen. Huonolla palautteella saattaa olla kauaskantoiset seuraukset oppilaan motivaatiolle ja itsetunnolle. Onneksi palautteen antoa voi harjoitella. Opettajan tulisi pohtia, mitkä ovat hänen palautetaitojensa vahvuudet ja heikkoudet. Tarkoitus ei ole opetella kaikkea heti, vaan keskittyä tiettyyn asiaan kerrallaan.

Opinnäytetyön tekeminen on ollut mielenkiintoinen projekti, jonka aikana olemme saaneet syventää tietojamme ja taitojamme. Opinnäytetyö on avartanut käsitystämme palautteen merkityksestä soittonopetuksessa. Huomasimme kuuntelevamme palautetilanteita aivan erilaisin korvin: kiinnitämme palautteen rakenteeseen enemmän huomiota kuin aiemmin. Lisäksi tarkkailemme, millä tavoin asiat ilmaistaan oppilaalle. Omassa opetustyössämme olemme huomanneet miettivämme enemmän, miten annamme palautetta. Esimerkiksi soittotunnilla

pyrimme välttämään palautteessamme kielteistä ilmaisua ja keskittymään positiiviseen tai neutraaliin ilmaisukeinoon. Tämä on johtanut kehitykseen palautteenantotaidoissamme.

Toivomme, että tämä opinnäytetyö auttaa opettajaksi opiskelevia sekä jo työelämässä olevia opettajia kehittämään taitojaan.

*Kaksi on tarpeen olla vahva, tietoinen itsestään,
valmis puolustamaan itseään ja omiaan,
olla joustava, herkkä, nähdä vaihtoehdot,
rakentaa kalvas sopu mieluummin kuin verinen riita.
Olla veli veljelle, ystävä ystävälle, jokaiselle avoin ja suora
ja tuntea silti joka hetki
niin kuin ihoon piirrettynä
oman ruhtinaslääninsä rajat.*

Lassi Nummi 1985

LÄHTEET

Aalto, M. 2002. Parjaavasta kolautteesta korjaavaan palautteeseen. Palautteen antamisen ja vastaanottamisen taidot. Ryttylä: My Generation Oy.

Atjonen, P. 2007. Hyvä, paha arviointi. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Hätönen, H. & Romppanen, P. 2007. Arviointi ja palaute oppimisen ja kehityksen tukena. Helsinki: Kirjapaino Kyriiri Oy.

Ihme, I. 2009. Arviointi työvälineenä. Lasten ja nuorten kasvun tukeminen. Juva: WS Bookwell Oy.

Keltikangas-Järvinen, L. 1994. Hyvä itsetunto. Juva: WSOY.

Koppinen, M-L., Korpinen, E. & Pollari, J. 1999. Arviointi oppimisen tukena. Juva: WSOY.

Kupias, P., Peltola, R. & Saloranta, P. 2011. Onnistu palautteessa. Helsinki: WSOY.

Lehtinen, E., Kuusinen, J. & Vauras, M. 2007. Kasvatuspsykologia. Helsinki: WSOY.

Martikainen, T. 2005. Inhimillinen tekijä. Opettaja eettisenä ajattelijana ja toimijana. Joensuu: Joensuun yliopistopaino.

Packard, N. & Race, P. 2003. Käytännön vinkkejä opetustyöhön. Suom. L. Oittila. Hamina: YRITYSSANOMA OY.

Pruuki, L. 2008. Ilo opettaa. Tietoa, taitoa ja työkaluja. Helsinki: Edita.

Ranne, J. 2006. Anna palaa! Käytännön palautetaitokirja. Helsinki: Hakapaino.

Rasila, M. & Pitkonen, M. 2009. Ihana, kamala palaute. Helsinki: Yrityskirjat.

Stenberg, K. 2011. Riittävän hyvä opettaja. Juva: Bookwell Oy.

Vuorinen, I. 2009 (1993). Tuhat tapaa opettaa. Sastamala: Vammalan Kirjapaino Oy.

KYSELYLOMAKE MUSIIKINOPISKELIJOILLE

Opiskelemme Oamkin Kulttuurialan yksikössä musiikkipedagogeiksi ja teemme opinnäytetyötä palautteen ja arvioinnin vaikutuksista soitonopetuksessa. Keräämme kokemuksia palautetilanteista ja toivoisimme, että vastaisit pieneen kyselyymme.

Nimettömän kyselyn avulla kerätty aineisto käsitellään luottamuksellisesti, ja opinnäytetyössämme käytetyt esimerkit tulisivat olemaan sellaisia, ettei niistä voi päätellä sukupuolta, ikää, opiskelupaikkaa tms.

Tutkimuksemme tavoitteena on kehittää omaa palautteenantoamme ja sitä kautta hankkia eväitä työelämää ja instrumenttiopettajan uraa varten.

Kiitos vaivannäöstä!

Terveisin Elisa Laitala ja Saira Siivikko

Palautekysely

1. Millaisen palautteen olet kokenut hyödylliseksi instrumenttiopinnoissasi?
2. Oletko saanut epäasiallista tai loukkaavaa palautetta?
3. Jos vastasit edelliseen kysymykseen kyllä, kerro missä tilanteessa tämä tapahtui ja mikä palautteessa oli epäasiallista tai loukkaavaa?
4. Miltä sinusta on tuntunut palautteen saamisen jälkeen?
5. Onko sinulla henkilökohtaista kokemusta palautteen antamisesta? Millaisena olet kokenut palautteenantotilanteen?